

INFORMAČNÍ SERVIS Č. 30

(Vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Zuzana Dienštätterová, Jan Hrabina, Ivan Lamper, Zbyněk Petráček, Tereza Pokorná, Jan Ruml, Jan Slovák, Jaroslav Spurný, Miroslav Šimáček, Petruška Šustrová, Jáchym Topol, Martin Weiss.

Středisko vzniklo 18.11. sloučením redakcí REVOLVER REVUE a SPORTU. Během dvou dnů se k němu přidalo množství dobrovolných spolupracovníků, které z technických důvodů nelze jmenovat všechny, avšak bez nich by naše práce nebyla realizovatelná. Redakce děkuje všem, kteří se naší práci účastní a podporují ji.

Adresa: BOLZANOVA 7, PRAHA 1, tel. 22 19 60 nebo 22 17 26)

konto NTS

Š: Jan Ruml 34278-180556-021, St. banka československá Pha 2, Václavské náměstí 42, Praha 1

KČS: Jan Brabec 1238340-018, Čs. státní spořitelna, Vodičkova 9, Praha 1

VÁŠEŇ NIČIT

Masaryk zastával názor, že je lépe zabít toho, kdo nám usiluje o život, kdo má zlý úmysl, než padnout sám. Demonstranti na Národní třídě se zachovali křesťanštěji. Nebránili se, ačkoliv zásah proti nim byl bestiální. Z pokojné neposlušnosti jedněch vyrostla naděje. A co ti druzí? Lze vůbec jejich postoj pochopit? Kopat a mlátit do bezbranného člověka, třískat o zed hlavou zděšením ochrnuté ženě, rvát z lidí šaty a nahé je bit, je to ještě normální chování? Udělat to kdokoliv z nás, šel by za mříže. Na dlouho. Nezapomeňme - ten zásah řídili lidé, kteří nás neustále nabádají k utišení emocí a ke klidu.

Ti hoši dostali rozkaz. A co vy? Masakrovali byste druhé na rozkaz? Myslím, že člověk je schopen ublížit v hrůze, ve strachu někoho povalit, možná bodnout nožem, ale jistě ne promyšleně, sadisticky masakrovat. Oni přitom měli naprostý pocit bezpečí. Zúčastnil jsem se většiny demonstrací v posledních dvou letech. I té osudné. Vždycky jsem si váimal toho, s jakým klidem, s jakým pocitem bezpečí se ti mládenci mezi námi pohybovali. Vbíhali do davu bez obav, že by je někdo napadl, s jistotou vlka vrhajícího se do stáda ovcí. Neměli strach, měli chuť ničit, vybíjeli se, protože jsou k tomu vychovávaní.

Vášeň ničit je bez debaty zlá a je trestuhodné ji v lidech probouzet. Zvláště v mladých lidech, kteří slouží u Bezpečnosti. Kořeny té vášně jsou hluboké. Jsou v nás všech. Není těžké je zneužít, není těžké hnát jedny proti druhým. Vzpomeňme si - jednou z tezí komunismu je třídní nenávisť - V úloze státu by jistě nemělo být nenávisť rozdmýchávat a vychovávat k ní.

Po válce ve Vietnamu měli v USA problém: co s válečnými vysloužilci. Co s muži, kteří se podíleli na masakrech? Dodnes to Američané pocífuji jako bolest. To ovšem byli vojáci cvičení do války v extrémních podmínkách. A bojovali za demokracii! Měli ovšem svědomí a trpěli násilím, na kterém se podíleli. Zabíjeli dejme tomu z dobrých pohnutek své válečné protivníky. A přece ztratili smysl života, radost, protože násilí člověka paralyzuje.

U nás teď máme horší problém: co s lidmi, kteří se chovali hůř než šílenci, i když není válka, kteří nebyli vychovávaní k lásce a k demokracii, ale byli cepováni jako členové elitních komand? Což znamená, že jim bylo záměrné rozpolceno myšlení - nahoru slepá poslušnost, dolů naprostá bezohlednost. Jinak to neumějí.

Zdá se mi, že tihle moderní zoldáci jsou vlastně oběťmi. Neuvědomují si to nebo si to dosud neuvědomovali. Jsou oběťmi úhořovitých mužů, na které si nelze sáhnout, kteří splývají s šedou úřední masou, z níž vyplouvají leda jako solidní občané v šatech a kravatách. Umí po sobě dokonale zahladit stopy a po dábelsku vždy apelují na naše nejslabší struny: na strach, na závist, na pýchu a hloupost, na touhu být víc než ten druhý, na schopnost nenávidět. Svě podřízené, své oběti vedou k tomu, aby kdykoli obětovali jiné.

A náhla je zjevné, že životu jsou mnohem blíž ti bití, kteří nabídli ne cizí, ale svá vlastní těla jako oběť.

Věřím, že těm zneužitým budeme umět odpustit. Vzdát se pomsty je také druh oběti. A doufám pevně, že pohotovostní pluky budou rozpuštěny a jejich příslušníci se dostanou mezi normální

občany, což je dobrá terapie. Doufám, že StB přestane existovat. Usilujme o to. Zbývá otázka: co s těmi, kteří tak dlouho a tak rafinovaně probouzeli v lidech vášně ničit?

Martin Pendrych

RUDOZELENÁ KOALICE PO 60 LETECH?

Prakticky několik týdnů po začátku revoluce, v čase dosud nevyjasněných svobodných voleb, se již začínají ustavovat politické strany. Máme tu tedy živnostníky, podnikatele, agrárníky i zelené. Zatímco "čisté politické" iniciativy a seskupení /Soc.dem., Dem.iniciativa/ se dosud se svými mocenskými ambicemi nepochlubily, u zájmových politických stran je tomu jinak: v jejich čele jsou totiž skupiny, které dříve působily pod střešou KSČ. Zatímco tehdy potřebovaly ke svému vlastnímu prosazení legitimaci ideologické loajality, dnes mohou vystupovat se svými vlastními zájmy, získat tak voličské zázemí, a tím i mandát. Pro ilustraci poslouží dva příklady.

V pozadí strany zemědělců se zcela zřetelně rýsují Slušovice v čele se svým předsedou Cubou, který si získal aureolu podnikatele úspěšného i v podmínkách nesvobody. V představách lidí přežívá tato podnikavost jako vyvzdorovaná na režimu, a právě zde může velmi snadno působit dvojsečně. Jestliže bude prosazovat nějaké nepopulární opatření /např. průplav Dunaj - Odra/ Cuba jako mluvčí rolnictva, bude mít větší váhu než mluvčí vlády či ÚV KSČ. Zároveň tak umožní komunistům opoziční postoje v podobných otázkách, tedy i jistou popularitu.

Trošku jiná je situace v Československé straně zelených. Zcela podle vzoru svých západních kolegů vytvářejí politické hnutí, které má být "jednotné a silné". Zapomínají přitom, že síla zelených není v jednotě, ale pouze ve schopnosti tlačit na politické struktury tak, aby jejich prostřednictvím dosáhli svých požadavků na v iniciativách zdola a s konkrétními cíli. Veřejnost přistupuje k této straně od počátku velmi rezervovaně. Zdiskreditované osoby ve vedení skutečně nezaručují nic jiného než mocenský boj - nelze se tomu ovšem bránit výzvou k založení "skutečně jednotné a silné politické strany zelených" Tyto vyčpělé fráze naznačují větší nebezpečí než mocenský boj sám o sobě, totiž duchovní spřízněnost s vcerejšími chleboďarci.

Ačkoliv je na první pohled koalice rudých a zelených (svěrázných ekologů a agrárníků) protichůdná, mohla by ve volbách uspět s využitím demagogie: Jste unaveni předvolební kampaní a zmatení džunglí názorů? Volte konkrétní jistoty - sociální zajištění, zemědělskou prosperitu a zdraví! Tyto lákavé cíle však nelze zvolit, dají se pouze vybojovat, a to v demokraticky fungující společnosti. Proto je třeba si neustále uvědomovat, že prvotním cílem je ustavení takových orgánů, které by tyto funkce zaručily. /pt/

* PRAHA. Sympatičtější a účinnější ekologickou iniciativou než strana zelených se ukazuje "Zelený kruh". Jeho inicializační skupina vydala 26.11. ustavující prohlášení, z jehož zásad vybíráme: 1. Nadřazení ekologického hlediska všem ostatním. 2. Otevřenost hnutí všem našim občanům, pokud jsou ochotni pro svou budoucnost přinést oběti. 3. Nezbytnost mravní obrody. 4. Odmítání mocenského boje, účast v politickém životě pouze pro zesílení vlivu uvedených zásad. 5. Sjednocení všech ekologických i humanitních iniciativ, kterým jde o věc. 6. Mezinárodní spolupráce. 7. Obnova úcty k Zemi jak naší společné matce.

K nejbližším faktickým cílům Zeleného kruhu patří: 1. Ustanovení státních inspekcí jakosti potravin a ochrany přírody. 2. Žádost o okamžité odstoupení osob, které se v klíčových funkcích podílely na klamání veřejnosti nebo nedostatečné usilovaly o nápravu stávajícího stavu. 3. Odsouzení gigantomanických projektů. 4. Připojit se k Chartě práv zvířat. 5. Zřízení aktuálních výběsek kritické smogové situace v postižených místech.

JEDENATŘICET DNÍ

Dnes je to právě měsíc! Měsíc, co komunistický systém vykřikl naposled a o to hlasitěji svůj názor na soužití strany s lidmi. Jako by věděl, že to je naposledy, co bude svoji ideu politiky provádět v praxi: usilovnou snahou nástrojů moci, jejich obušky, štíty a vysokými botami promluvit k celému národu. Do jisté míry to vyšlo: hlas studentů z Národní třídy uslyšel celý národ a od té chvíle se všichni začali divit.

Hlavy se pozvedly.

Tisíce minut, které uběhly od pozdního večera 17. listopadu 1989 do dneška se staly tím nejneuvěřitelnějším zážitkem v našich životech. Žádný optimista nemohl být dost

optimistický. Pesimista nevěřil vlastními očima. Jako by údery obušků začaly bít samy sebe, jejich rány jakoby samy počaly drtit bolševický monolit moci, kterému chtěly sloužit do poslední kapky krve, do posledního obušku.

Tisíce vteřin, čas, který pádil a byl postihnuteľný jen událostmi. Den či noc?

A události byly rychlejší než čas. A s každou událostí, s každou vteřinou doléhaly vlny. Každá nová zpráva přinášela vlnu obav či naděje, které se v příboji událostí pravidelně střídaly: "Máme šanci? Ne! Prohráli jsme!" Obavy dorážely na náš podvědomý strach, že to vše, co se kolem nás děje, je jen příliš krásný a příliš toužebný sen.

Dnes, po tolika událostech a tak málo dnech, všichni můžeme konečně říci nahlas a nemýlit se: Není to sen! Je to pravda a skutečnost! Monolit staré moci je jistě narušen. Nikdo ale v tuto chvíli netuší, jak jsou jeho trhliny hluboké. A StB?

Kompetentní místopředseda vlády J.Carnogurský zatím pro veřejnost mlčí. Tisková konference by jistě mnohé naznačila o této podivné a velmi nebezpečné organizaci. Doufejme, že se tak stane v co nejdříve době a bývalá moc, která stále doléhá na mnoho krajů a okresů, definitivně podlehne skutečné vůli a pracovnímu úsilí pro dobrou věc každého z nás.

Každopádně: vítr demokracie, který přináší toleranci, porozumění a přátelství už vane. Do budoucna je jen na nás, jakou bude mít sílu.

-slo-

ODVAHU A ROZVÁZNOST

V pražských ulicích se objevily letáky s nadpisem "Je ten či onen agent StB nebo není?" Takováto otázka vyslovená do obecné nejistoty může odstartovat štvanici, která všeobecně úsilí odhalit skutečné viníky zhatí. Představa, že zítra může být takto označen a podezříván kdokoliv z nás, není jistě povzbuzující. Pravým smyslem pouliční informace (letáku) je dobrý úmysl napomoci rychlejší reakci veřejnosti na momentálně nejaktuálnější události. Tato nikým nekontrolovaná možnost lidové publikace ale zavazuje k odpovědnosti. Spinavé provokace mají hlavně za cíl zpochybnit určitou otevřenost mezi lidmi, k níž se po letech odhodlali. Po měsíční euforii se neztratí stín vsudypřítomnosti StB, očkováný po 40 let do všech obyvatel, až se stal součástí širšího povědomí. Strach jistě nezmezí pouliční štvanici, ale otevřeností a vůlí k pravdě. K tomu ke všemu je třeba vystoupit z anonymity do odvahy. Bez těchto aspektů se ledy nepohnou.

JB

OMLUVIT SE NEBO NEOMLUVIT?

Zpráva, vydaná ČTK a otisknutá v českých denících 15.12. (o slovenských mi není nic známo), se zabývá výzvou předsedy bavorské vlády Maxe Streibla k československé vládě. Vláda ČSSR by se měla omluvit za vyhnání sudetských Němců, neboť, jak praví Streibl v prohlášení, "i my se přiznáváme k nacionálně socialistickému bezpráví".

Požadavek vskutku nehorázný, že?

Nikdo nepopírá, že hlavní cílem německé expanzivní politiky bylo získání "lebensraumu" na úkor slovanských národů, Poláků a Čechů v první řadě. Nedělá potíže vcítit se do duševních hnutí příslušníků našeho národa, která nastala po osvobození. Češi využili možnosti zúctování s německou menšinou a přistěhovalci beze zbytku. Zachovala se líčení zvěrstev (např. V.Cerný - Paměti), páchaných na německých civilistech, Němci byli shromažďováni v koncentračních táborech, měli s sebou minimum majetku, který stačili pobrat a unést. Dříve nebo později se vydávali na "pochody smrti" do Německa.

Opakuji: byla zákonitá exploze nenávisti po šesti letech útisku a boje národa o přežití. Bez požehnání demokrata Beneše (jemuž způsob řešení německé otázky schválil mj. Josef Vissarionovič), by řádění Čechů nedostoupilo takových rozměrů. Za šest let okupace stačil český národ opustit ideje T.G.M., ty ideje, které se teď pokoušíme vzkřísit.

Tak omluvit se nebo neomluvit? Jediným slovem otázku nerozřešíme.

(vk)

PŘEHLED ZPRAV

* PRAHA. Podle sdělení V.Stěpána bylo 12.12. členům stávkového výboru Oblastní správy telekomunikací oznámeno vedoucí stávkového výboru St.Glogarem, že je veškeré odposlouchávací zařízení obvodu Prahy-Střed (Praha 1,2,3 a část 10) fyzicky zrušeno a vstupy gdo místností MV (černé komůrky s telefonními sběrnici) byly zapečetěny.

* PRAHA. V pondělí 18.12.89 ve 14 hod. se v Disku koná tisková konference Celostátního sdružení stávkových výborů (podniků), kam budou pozváni také zástupci Akčního výboru OF. (Rozenbaumová)

*JIHLAVA. Poslanec za jihlavský okres rezignoval na svou funkci. Proto se občané obrací na kteréhokoliv poslance FS s žádostí, aby se dočasně ujal jejich zastupování a navrhl jako kandidáta na prezidentský úřad Václava Havla. (3107 podpisů z Jihlavska)

OBČANSKÉ FÓRUM
ZÁKLADNÍ ŠKOLY PRO NEVIDOMÉ
hledá vhodnou budovu pro mateřskou školu svých svěřenců.
Kapacita asi padesát dětí.

Tipy hláste:

OF, Martina Helešicová, ZS pro nevidomé,
Loretánská 19, 118 01 Praha 1 nebo do redakce IS.

Děkujeme.

* DĚCÍN. 7.12. proběhlo setkání členů OF, zdravotníků NsP Děčín. O své stávce promluvili studenti pedagogické fakulty v Ostí nad Labem, byl ustaven koordinační stávkový výbor. Účastníci odmítli výbor volit, shodli se na tom, že jeho členové budou i nadále ti, kteří se dosud práci v Občanském fóru věnovali nejvíce. 10.12. se konal v Městském divadle mítink OF ke Dni lidských práv. 13.12. od 15.00hod. proběhl ekologický průvod a v Městském divadle se konal mítink k ekologickým otázkám. 15.12. vydalo OF zdravotníků NsP Děčín stanovisko, z něhož vyjímáme: podpora kandidatury V. Havla do funkce prezidenta, požadavek rekonstrukce FS ještě před prezidentskými volbami, zvolení prezidenta parlamentní cestou, vyslovení nedůvěry poslanci Zizkovi.

PODPORA STUDENTŮ NEBO PRÉMIE

V sobotu 16.12. nastoupili pracovníci Výstavby uranových dolů, závod 02, hloubící kanalizaci v Dolních Počernicích, na dobrovolnou směnu, jejíž výtěžek byl věnován na podporu OF a stávkujících studentů. Jak nám sdělil pan Milan Mihalko, ke směně vyzval hlavní vedoucí závodu 02, ing. Wintera, donedávna člen KSC, nyní představitel Občanského fóra na závodě. Do práce nastoupilo 15 dělníků (včetně dvou hlavních předáků), ale za celý den se tam neukázal nikdo z vedení, což dělníky pobouřilo. Z pětičlenného výboru OF závodu jsou 4 členové bývalí příslušníci KSC, kteří zřejmě kormidlují vedení závodu pod novým praporem ve starých kolejích. K dobrovolné směně vyzvali ústně, bez jakéhokoli dokladu i záruky, že se peníze dostanou do patřičných rukou. Naskytá se tak otázka, zda chtělo vedení závodu podpořit OF a studenty, nebo si pojistit prémie - pro ně jsou totiž rozhodující vyražené metry tunelu a plnění plánu, nikoli mimořádná směna věnovaná finanční podpoře občanského hnutí. (pt)

Co je to smog?

Smog je výraz, převzatý z angličtiny. Označuje zvýšený obsah škodlivých látek v nadzemní vrstvě vzduchu, vznikajících při spalování uhlí a nafty, a v chemickém a metalurgickém průmyslu.

Mezi hlavní škodliviny patří: oxid siřičitý, oxidy dusíku, složité uhlovodíky a popílek, který obsahuje hlavně arsen, molybden, berylium, selen, nikl (obsah závisí na spalovaném materiálu), z hutního průmyslu pochází kadmium, chrom, mangan, hliník, arsen.

Částice spadají ve formě plynu, aerosolu, kapiček nebo prachu, bývají strhávány dešťovou vodou, v níž se mohou i rozpouštět. Pevné a kapalné částice různé povahy a velikosti pohlcují nebo rozptylují světlo, ukládají se v půdě, působí korozi stavebních materiálů, ucpávají průduchy listů a zasahují dýchací soustavy živočichů i lidí.

Ke vzniku smogu je třeba i specifických meteorologických podmínek, kdy po delší čas je bezvětří a vlivem fyzikálních procesů působí teplejší vrstva jako záklopka studeného, "obohaceného" vzduchu v přízemní vrstvě. Tento stav se nazývá inverze.

O smogu hovoříme i při silném, intenzivním slunečním záření, které je pohlcováno vzdušnými oxidy dusíku a působí specifické fotochemické reakce. Tento tzv. fotochemický či oxidační smog vzniká převážně v letním období.

Na co je třeba dávat pozor?

Převážná část obyvatel je za smogové situace téměř bezmocná.

Následující pokyny jsou určeny především pro těhotné ženy, děti do 2 let a staré lidi, pro osoby trpícími astmatem, chronickou bronchitidou, dalšími nemocemi dýchacích cest, nebo osobám s chorobami srdce a krevního oběhu:

- nezdržujte se venku déle, než je to nezbytné nutné
- nechávejte zavřená okna svého bytu i kanceláře, během inverzních situací je vzduch v uzavřených prostorech zpravidla lepší než venku
- nekuřte a vyhýbejte se zakouřeným místnostem
- nepoužívejte spreje
- nepoužívejte žádné malířské, čistící či rozpouštěcí prostředky
- vyhněte se velké tělesné námaze, intenzivnějším a hlubším dýcháním "dostanete do sebe" více škodlivin
- maximálně omezte jízdy osobním automobilem

(Prosinec 1989 - Pražské ekologické centrum)

PROVOZNÍ ROTA VÚ 3300 PRAHA 9, KBELY

(prohlášení)

1. Vzhledem k ekonomické situaci našeho státu požadujeme zkrátit vojenskou základní službu ze 24 na 18 měsíců již v tomto výcvikovém období, z čehož by 12 měsíců probíhal základní vojenský výcvik a 6 měsíců by byli vojáci základní služby k dispozici pro výpomoc národnímu hospodářství pro práci v místě dislokace útvaru, kde by vykonávali své občanské povolání nebo jemu podobné. Za tuto práci by dostávali částečné zaplacení.

Domníváme se, že zdaleka nezanedbatelným důvodem pro zkrácení vojenské základní služby již pro toto výcvikové období, byť ne v plném rozsahu, je vážné nebezpečí zhoršení vztahů mezi vojáky. Zástupci velitelů čet z řad vojáků základní služby se potom necítí schopni nést odpovědnost za chování a jednání svých podřízených.

2. Požadujeme, aby se zrušení čl.4 Ústavy urychlené odrazilo ve změnách resortu MNO, včetně změn Základních řádů a zrušení všech politických školení v duchu max.-len.

3. Požadujeme depolitizaci armády, zrušení organizací KSC u všech jejich útvarů a rozpuštění politického aparátu v ČSLA.

4. Požadujeme zveřejnění konkrétních jmen lidí odpovědných za brutální zásah proti studentům dne 17.11.1989 a oznámení viníků, kteří zneužili hlavní poznávací znak výsadkového vojska ČSLA - červené barety - a tím zdiskreditovali příslušníky ČSLA v očích veřejnosti.

5. Stojíme za stávkou studentů až do úplného splnění všech jejich požadavků.

Mluví: voj.David Bůžek, Miroslav Kopecký, čet.abs.Miroslav Staněk

V Praze dne 16.12.1989

NESPOKOJENÝ MUŽ STOJÍCÍ PŘEDE MNOU

Jako mnoho Pražanů, kteří se poslední roky účastnili protestních shromáždění, jsem si už navykhl stát i jít, případně utíkat v shluku ostatních lidí, v davu. Reagovat na vlny procházející davem, na skandování hesel, na reakci prvních řad čelících policajtům, anebo spíše prchajících před útokem policejních komand, na dav reagující souhlasně, anebo hněvivě na slova řečníka. Zvykl jsem si v davu pohybovat, s davem reagovat, necítit nebezpečí, zpívat státní hymnu, prožil jsem opojnou chvíli, kdy se svoboda projevu stala samozřejmostí, kdy se udála. A nikdy jsem tam nebyl sám, vždy stál někdo přede mnou, za mnou, známí i neznámí, vždy přede mnou byla něčí záda, někdo dostal ránu za mě, někdo neznámý mě uchránil před úderem, něčí hvizd mě varoval, někdy mě ty cizí záda překážely v pohledu, někdy mi nedovolily vydechnout, ale my jsme přece dobře věděli, proč tam jdeme, proč se tlačíme, proč utíkáme, proč protestujeme, vždy v tom davu stál někdo nespokojený vedle mě, přede mnou, okolo. A dnes jsem záda cizího nespokojeného muže viděl zas, podíval jsem se na hodinky, bylo půl šesté odpoledne, a to už je skoro tma, postavil jsem se na špičky, abych vřděl na řečníka, bylo to u koně, u svatého Václava. Stál tam starší muž, mluvil o Havlovi, o komunistech, o svobodě, o budoucnosti, pod koněm dvě tři stovky lidí, někdo měl v ruce svíčku, transparent, někteří lidé poslouchali, jiní se bavili mezi sebou, normální obraz těchto dnů, večerů, to je revoluce, nebo už je po revoluci a lidé potřebují mluvit, potřebují kontakt, byli tam hlavně lidé z venkova, Hlavní nádraží je přece blízko, mluvil jsem se starší paní ze Slovenska, všechno fotografovala, sháněla placku s Havlem, v Máji

i v Kotvě, naivně, dal jsem jí tu svou.

Starší muž v zelené bundě byl odněkud ze Severu, mluvil o továrně, kde pracuje, mluvil na přeskáčku, bylo to pro něj něco nového, mohl se vyprávět, někteří ho poslouchali, jiní se bavili, další řečník netrpělivě přešlapoval vedle něj, papíry v ruce a starší muž mluvil a mluvil. Už mě to nebavilo, já to přece znám, ke Koni se jdu projít, znám to, komunisté pronikají do místních OF, jsou to ti sami, dřív se nudili na schůzích strany, teď si odzívají jinou schůzi a na dělníky serou, jenže my je nenecháme! Muž přede mnou, na zádech plakát Volte Havla!, zapískal, z davu zazněly nesouhlasné výkřiky, starší muž skončil svou řeč, hrdě tam stál, další řečník už se postavil před mikrofon, lidé ztichli, vlastně ztichli, jen někteří, ostatní se dál bavili v hloučcích, prohlíželi si vylepené letáky, četli je, jde o ten kontakt, jde o to, že každý den musíš znovu uvěřit, že to, co se stalo, se stalo opravdu, že to, co se děje, se děje doopravdy, že už můžeš mluvit beze strachu, a co víc, můžeš se vyjádřit a někdo tě slyší, poslouchá, tedy druhý řečník si srovnal papíry a začal mluvit, a v tom k němu přišli dva tři mladíci, jeden si vzal mikrofon a oznámil, že studentský stávkový výbor chce tuhle tribunu, volnou tribunu zrušit, protože už se nedá říci, že by sloužila našim potřebám. Takže pokračoval, už se tu mluvit nebude! Bylo to bez hádky, sám jsem tam ještě stál a nikdo nemluvil, někdo balil mikrofon, ukládal ho do krabice, lidé se tiše a pomalu rozcházeli, ale nešli pryč, dál se bavili v hloučcích, někdo hrál na kytaru, místo pro řečníka bylo prázdné, na soše vlály vlajky, jsou tam každý den pečlivě ošetřované a obměňované plakáty, hesla, fotografie. Muž přede mnou, ten můj starý známý, já nevím kdo to je, se otočil a řekl: To je svinstvo, měli nabídnout alternativu, měli teda říct, že mluvit se bude jinde, a ne přijít a zrušit to! To je bolševismus! A ví o tom Havel? říkala stará paní stojící za mnou. To není možný! S tím se musí něco udělat! Říkal ten protestující muž, ale stáli jsme tam a nic nedělali, ani jsme o tom dál nemluvíli, pak jsem šel pryč, šel jsem se podívat k Auroře, na video, pak na Národní třídu, ke svíčkám a všude stojí lidé, procházejí se a mluví, ten kontakt je potřeba, ten muž měl pravdu, měli nabídnout alternativu, nekřičel jim to do tváře, odešel, protože v jednotě je síla a teď asi není čas na to se hádat, zvlášť ne u koně, zřejmě si myslí tohle, ale až si to myslit přestane, až bude mít pocit, že místo, kde chce mluvit je obsazené, anebo prázdné a on to bude muset říct, bude chtít mluvit, zřejmě se zase potkáme, taky tam budu, budu tam se svým novým z naším z protestního shromáždění 16. prosince u koně.

(JT)

* * * * * NEDELNÍ PŘÍLOHA * * * * *

IVAN LAMPER

ČESKOSLOVENSKÝ HOLLYWOOD

V únoru 1989 si Pavel Skarýd, sedmadvacetiletý mechanik bytového podniku a člen undergroundové kapely Orchestr Bissex, pronajal část žateckého Junior klubu. Důvodem, protože vždycky musí být nějaký důvod, byla oslava vlastního sňatku. Vzhledem k nutnému papírování se věc domlouvala s měsíčním předstihem.

24. března, den před plánovanou slávou, přijeli na žatecký bytáček Havelka s Knotkem, dva příslušníci StB z Loun, a bez jakéhokoli vysvětlování odvezli Pavla S. "na pohovor". V úředně místního oddělení mu pak sdělili za prvé, že "akce" v Junioru je zakázaná, a za druhé, že "ještě nikdy nikoho nezmlátili", ale jemu asi pár přes hubu dají. Pro lepší pochopení svůj úřední výkon doprovodili otcovským taháním za vlasy a vousy. Pak následoval transport do klubu, zrušení pronájmu a na rozloučenou ještě kuriózní vyhrůžka: bude-li v sobotu odpoledne na žateckém náměstí "nějak moc cizích lidí", dostane Skarýd pořádkovou pokutu.

V časové tísně se nepodařilo odvolat všechny pozvané hosty, takže někteří přece jen přijeli. Večírek probíhal v rodinném domku novomanželů. Od 16.00 tábořili pod okny Havelka s Knotkem a kontrolovali situaci. Oderem desáté začali obcházet sousedy a přemlouvat je ke stížnostem na rušení nočního klidu. Nikdo neměl zájem, jeden soused je dokonce přímo vyhodil. Z nezbytí tedy nakonec udání napsali sami: prý na ně při výkonu služebních povinností svatebčané křičeli z okna "sprosté nadávky". Tím jejich aktivita pro ten den skončila a oba hrdinové ve služební volze vyklidili scénu.

Suma sumárum z toho Pavel S. nevyšel špatně: nepočítáme-li pocuchané nervy a pár vytržených vlasů, spravila to pouhá stovka pokuty na národním výboru (za ty "nadávky"). Téžko se proto

divit Krajské správě SNB, která - po Skarýdově písemném upozornění - přezkoumala postup svých příslušníků a shledala jej bez závad. Vždyť při zásahu nebyl nikdo zraněn ani vážně zbit, nikde nehořelo a nezatýkalo se. A to přesto (vždycky musí být nějaký důvod!), že běželo o akci zásadní důležitosti: Havelka s Knotkem totiž za pět minut dvanáct likvidovali "nelegální vystoupení hudebních skupin", které se pod pláštíkem svatby mělo v Žatci odehrát.

"Tohle je malé město," řekl mi jeden ze žateckých občanů, kterých jsem se vyptával na pozadí případu Skarýd. Byla to výstižná informace.

Na dvacet tisíc obyvatel jedno kino a stejný počet divadel, závodní klub "Jitřenka" patřící místním Sroubárnám, posádkový dům Československé lidové armády, kulturní dům "Moskva", okresní bulletin "HLas", zhruba dvě desítky hospod a zmíněný "Junior klub" - zařízení SSM. V podobných kulisách žije dnes většina občanů CSSR. Ke smrti nudou to sice nestačí, ale moc velká zábava to taky není.

Ta ostatné ani nebyla v plánu. Když tvůrci normalizační koncepce vyhlásili na počátku 70. let heslo "ať rozkvete tisíc žatců", nešlo jim o nějakou legraci. Právě tato místa, kde si všichni vidí až do talíře, a kde už zároveň nefunguje vesnická pospolitost, se měla stát základem nového pořádku. Povedlo se to dokonale. Československé "žatce" jsou si dnes podobné téměř k nerozeznání. Všude tytéž zaprášené třídy Vítězného února a náměstí Svobody, všude tytéž plakáty o věčném přátelství a nerozborné jednotě, všude stejná chaotická ošklivost a stejné stupidní hovory v přeplněných restauracích. Malátné továrny na sny, jejichž kasovním trhákem se stala pohádka o "malém člověku", který nic nezmuže, nic nezmení, nic neovlivní.

Celek připomíná zvláštní variantu Šípkové Růženky: lidé sice neztrnuli co se fyzických pohybů týče, ale kdesi hluboko vevnitř. Na tak delikátní operaci samozřejmě nestačí jediný trn vražený do dlaně jediné princezny. Je nutné pořádně škrábnout pokud možno všechny. Funkci anestetika proto od nehybného keře plané růže přebrala armáda Havelků, kteří mají tu výhodu, že vám se svou injekcí vlezou klidně až do kuchyně. A dělají to tím častěji a tím malicherněji, čím víc spáčů spokojené oddychuje kolem.

Koncert v Junior klubu nebyl jediným Skarýdovým pokusem o ideologickou diverzi. Např. rok před svatbou zorganizoval zásnuby v Želči. Nadšenci uklidili léta nepoužívaný sál venkovské hospody, všechno bylo domluveno, v sobotu se mělo hrát. V pátek (jak je to všechno nudně monotónní) se v práci zjevila dvojice civilistů: "Co to chystáte v Želči?" Bylo po všem - želečský sál je pryč pro koncert "ve špatném technickém stavu".

S obdivuhodným organizačním vypětím sehnal Pavel S. během večera a noci náhradní řešení: hostinec ve Staňkovicích. Na žateckém nádraží v sobotu fungovala služba, která přijíždějící publikum směřovala na nové místo, vypůjčené auto převezlo aparaturu a koncert skutečně začal. Po půl hodině dorazila na místo rojnice strážců pořádku v uniformě i v civilu. Donutili hostinského akci ukončit a šest z nich ho za tím účelem doprovodilo až k mikrofonu. Někteří účastníci (P.S. mezi nimi) strávili hezkých pár hodin na žateckém oddělení VB. Stejně dopadl pokus o hudební produkci ve Břvanech, malé vesničky u Loun. Dva dny před startem přijela StB pro hostinského a pro předsedu MNV, stařečka, který to celé schválil. Za takovou ztrátu bdělosti jej policisté chtěli namísto zbavit funkce, ale nakonec se spokojili s účinnou lítostí a zrušením povolení.

Popis tohoto křížáckého tažení by se mohl protahovat do nekonečna. Na severu Čech se prakticky žádné větší shromáždění neorganizované mládeže (dokonce ani "nezávislý" turnaj fotbalových družstev) neobejde bez početné přítomnosti bezpečnostních sborů, video kamer, zákazů a pečlivého "vyšetřování". Člověk se nestačí divit, kolik dospělých mužů v plné síle tráví svůj dobře placený čas konstruováním a řešením podobných banalit. Zdá se však, že daňovým poplatníkům tato kulturotvorná činnost naší policie nevadí. Zřejmě i jim připadá důležitější nikoli potírání obecné kriminality, ale likvidace devatenáctiletých dívek a protestním transparentem či mládků s "nepovolenou" kytarou.

Sřastně ženatý Pavel Skarýd pomalu zapomínal na nepříjemnosti kolem oslavy sňatku, když se mu Havelka a Knotek přijeli po třech týdnech opět připomenout. Čekali na něj na ulici v zaparkovaném automobilu. Přátelsky ho upozornili, že plán na "rozbití huby" stále trvá. Jako

v dobrém filmu o mafii.

V další fázi se vyhrůžky přiostrili. Havelka a Knotek se Pavlovi S. svěřili se svým strachem, že by ho v blízké budoucnosti "mohlo něco přejít". Několikrát ho důrazně vybídli k emigraci. Nebyly zrovna uklidňující, ty dubnové mise. Bezpečnost se v zaměstnání přeptávala i na Pavlovu manželku. V květnu paní Skarýdová potratila.

V pátek 18.srpna dostal Pavel S. předvolání na žateckou služebnu VB. Vypadalo to, že jde o pouhou rutinu každoročních srpnových varování. Omyl. V kanceláři nečekal nikdo jiný než naše známá dvojka. Obvinili Skarýda, že 3.srpna v restauraci Václavka "běhal s protilidovým oběžníkem". Číšník Marcel Slach uvedl ve svědecké výpovědi, že mu P.S. pravděpodobně ten den nabídl k podpisu petici Několik vět. Příslušníci sepsali protokol a zavezli obviněného do Mostu na celu předběžného zadržení. V autě místo Knotka seděl jakýsi Botha. Kromě známých vtipů s "náhodným zabitím" opakoval pořád dokola: "Když si mě nebudete moct zapamatovat, vzpomeňte si, že mám příbuzný v JAR!"

Přijeli si pro něj v neděli ráno. V Zatci už čekal okresní prokurátor a pár vyšších šarží StB včetně okresního náčelníka. Domovní prohlídce bylo přítomno devět lidí, nezúčastněnou osobu nahrazoval pomocník VB. Policie zabavila několik čísel Informací o Chartě 77, jeden výtisk časopisu Listy, pár knih vydaných kdysi Jazzovou sekcí a 30 magnetofonových kazet. Hubený výsledek svérázně zpříjemnila podrobná prohlídka všech věcí, které si právě ten den přivezla paní Skarýdová z Německa. Vrátila se zrovna včas, aby si mohla poslechnout Havelkovy otázky typu: "Nejste náhodou zase těhotná? Už jste přece jednou potratila, to víte, nám se nic neutají..." Žádný z přítomných policistů se ani slůvkem nepokusil výtržníka zarazit. Dokonalá služební kolegialita nebo podobný náhled na slušnost?

"/.../ Podotýkám rovněž, že při prohlídce bylo přítomno 8 příslušníků, avšak na usnesení je pouze pět jmen. Přivedli také manžela. Na první pohled byl patrný jeho špatný zdravotní stav a podle jeho vzezření jsem nabyla dojmu, že byl snad fyzicky napaden. Zeptala jsem se ho: Bili té? Nesměl odpovídat, protože mu to příslušník Havelka striktně zakázal, včetně jakékoli další komunikace." /Z dopisu Jarmily Skarýdové ministroví vnitra CSR./

Po skončení prohlídky byl Pavel Skarýd odvezen do vyšetřovací vazby v Litoměřicích. Seděl tam pět dní a když ho propouštěli, dostal na cestu domů deset erárních korun československých.

Na konci září proběhl soud. Okresní prokurátor Mentlík obvinil Skarýda z přečinu proti veřejnému pořádku. Předsedkyní senátu byla JUDr.Dana Mařátková, obviněného hájil JUDr.Hulík z Prahy. Byli vyslechnuti čtyři svědci, z nichž pro obžalobu nejdůležitějším byl číšník Slach. Když však tento korunní svědek prohlásil, že jeho výpověď v přípravném řízení byla překroucena vyšetřovatelem StB, že on vlastně pořádně neví, co četl a už vůbec nemůže tvrdit, že mu listinu podal právě Pavel S., začal se "případ" JUDr.Mentlíkovi hroutit. A když pak vyšlo najevo, že obžaloba nemá k dispozici ani ten inkriminovaný papír z Václavky, bylo líčení odročeno na 31.října.

Důkazní materiál za tu dobu nijak nezbohatl, ale kdo zná praktiky "nezávislého" čs.soudnictví, byl přesto opatrný v prognózách. Proto bylo rozhodnutí Dany Mařátkové, která Pavla Skarýda osvobodila v plném rozsahu, spíš příjemným překvapením než očekávanou samozřejmostí. Obžalobě se nepodařilo dokázat ani že šlo skutečné o Několik vět, ani že by je "rozšiřoval" právě Skarýd. Prokurátor slabost svých důkazů nepopíral, nicméně v intencích třídní spravedlnosti interpretoval věc v "celém kontextu osobnosti obžalovaného". A jelikož "žádný normální občan nemůže mít doma takové tiskoviny, jaké byly při domovní prohlídce nalezeny u Skarýda" (odkazují čtenáře na seznam uvedený o pár odstavců výše), je jasné, že P.S. žalovaný přečin určitě spáchal. Opřen o takto nezvratně vyargumentovanou jistotu, podal si JUDr.Mentlík stížnost pro porušení zákona. Takže - ačkoli se to zdá čím dál neuvěřitelnější - biograf trvá dál...

Ivan Lamper (listopad 1989)

Tento článek vznikl na počátku listopadu 89, tedy ještě před revolučním výbuchem 17.listopadu. Měl být publikován ve 4.čísle měsíčníku SPORT, které však vlivem známých převratných událostí nikdy nevyslo. Vracíme-li se přesto k tomuto textu dnes, je to především proto, že moc provinciální mafie ještě není ani v nejmenším zlomena a stále se vyskytují pokusy "řešit" situaci výše uvedenými praktikami. (IL)